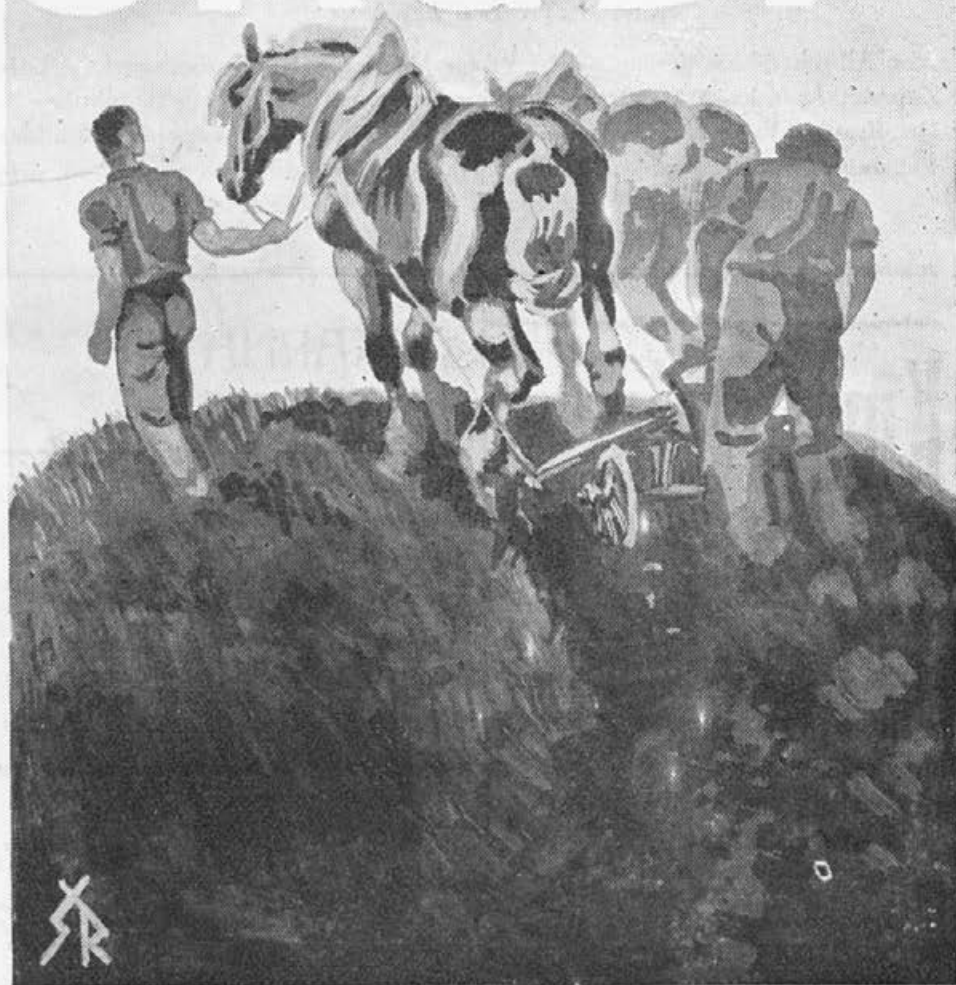

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

GRUDA

MESEČNIK
ZA KMETSKO PROSVETO

XIII.

Av gust

8.

Gruda

Mesečnik za kmetško prosveto. | Izhaja vsakega 20. v mesecu. | Celoletna naročnina Din 25.—, za člane Društev kmetških fantov in deklet Din 20.—; posamezna številka stane Din 3.—. | Urejuje: DOLFE SCHAUER. | Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. | Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Pražakova ul. 11/III. Upravništvo: Ljubljana, Kolodvorska ul. 7. | Izdaja: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič). | Tiska »Tiskarna Slatnar«, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA

Ivan Albreht: Naša pesem. — Dr. Viktor Maček: Naši kulturni vzori. — Lojze Zupanc: Španska. — Andraž z Betajnovce: »Kmetje od pluga in motike.« — Dr. Branko Vrčon: Iz življenja pri nas in drugod. — Venceslav Winkler: Vagabundi. — Dr. Branko Vrčon: Od kozolca do mlina na veter. — V delu, v trudu, v zmagi zvesti zemlji — žena in deklé. — Zapiski.

Kmetovalci

ne pozabite pognojiti Vaša polja, vinograde, travnike in vrtove z

UMETNIMI GNOJILI

V to svrhu priporočamo:

apneni dušik
apneno sečnino
nitrofoskal-I
nitrofoskal-II
nitrofos

Ta gnojila so posebno učinkovita in se tudi v danšnjih časih dobro izplača

TISKARNA SLATNAR

DRUŽBA Z O. Z.
KAMNIK

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*Ali si že poravnal
naročnino?*

Letošnje knjige „Kmetijske matice“ bodo zelo zanimive!

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

8.

AVGUST 1936

XIII.

Naša pesem

Ivan Albreht

*V sanje zajeta pokojna je gruda,
v pesem zorenja bogatih sadov,
v pesem rasti in življenja in truda:
lovorov venec vseh naših domov.*

*Sonce na nebu se dviga visoko,
žito že v skednje oddaja zlató,
skrb pa v srcé se zajeda globoko
in stiska nam duše s strupeno rokó.*

*Dali smo zemlji in dali smo krvi
več kakor kdaj smo prejeli od nje,
zdaj pa ostali smo sami na brvi,
ki ji valovi besneči groze.*

*Zemlja je vklenjena, sonce v višini —
kdo bo čul stiske zdaj naše še krik?!
Sámi — kot skale — smo v vsej bolečini,
sami — krvnik in sami — rešenik.*

*V sanje zajeta pokojna je gruda,
v delo bodočnosti naše moči:
ritem trpljenja je, znoja in truda
pesem — bodočnosti naše vasi.*

Naši kulturni vzori

(Nadaljevanje)

Dr. Viktor Maček

Kakšne so torej značilnosti te nove kulture?

Nova kultura je zgolj pridržek in predpravica višjega sloja, ki pa se zlasti pri malem narodu rad ozira za tujimi vzori. Spoštuje tujo knjigo, prepeva tuje pesmi, kar zlasti pospešujeta radio in kino. Tuji kulturni vplivi odrivajo v ozadje narodne posebnosti in ustvarjajo pri višjem sloju nenarodno, svetovnjaško kulturo. Kar je domače, postane kmalu manjvredno, smešno in poniževalno. Domače šege padajo v pozabo. Ta sloj se iz svojega naroda izkorenini, postane duševni brezdomec in s tem preneha biti tvorec domače narodne kulture kljub temu, da ima v rokah vse gmotne dobrine naroda. Tako izgubi narodna kultura svoj glavni in edini vir, kajti obubožanci v bedi ne morejo ustvarjati kulture.

Pod poplavo gmotnih dobrin po otrpnejo imovitemu sloju tudi srca, iz katerih so pregnana vsa milejša čustva. Čustvo pa je glavna pogonska sila in ustvarjalec duhovne kulture, brez čustva ni nobene umetnine (pesmi, slike itd.). V srcih prvega sloja tli na dnu zavist krivde, vsled česar s strahom in sovraštvom gledajo na množico zatiranih, te množice pa prenašajo svoj jarem prav tako s sovraštvom in zavistjo, ki mori vsako boljše čustvo. Med obema slojema istega naroda se odpre prepad sovraštvu, nastopi razredna borba.

Ta nova kultura se torej odlikuje po omejenosti na ozek krog, po svetovnjaštvu, izkoreninjenju iz naroda, po brezsrčnosti in pa sovraštvu. Najvišji vzor in hrepenenje obeh slojev pa je *denar*, celo po slovenskem reklu — sveta vladar. Prvi streme za njim, da se obdrže v svoji oblasti in užitkih, drugi, da se do vsega tega dokopljejo in postanejo ravno taki.

Vendar pravega cilja borbe nihče noče priznati, temveč ga vsi skrivajo za razne pretveze. Krščanska morala in vest pravita, da tako ravnanje ni pravilno. H krščanski morali se priznavajo in na svojo čisto vest trkajo vsi — ravnajo pa drugače. *Lažnjivost* prepleta dejanja. Vse je namenjeno za videz, zato se tudi vsakdo izogiblje jedra. Potrebe postanejo plitve, zadošča jim plehka knjiga, dražljivi kino in alkohol.

Če je za to novo kulturo sploh kako skupno vrednostno merilo, potem so njene glavne vrednosti denar, lažnjivost, plitvost, sebičnost in svetovnjaštvo.

Do vojne se je taka laži-kultura šopirila zlasti po mestih in industrijskih središčih; kmeta se v glavnem ni dotaknila. S porastom prometa in s tehničnim napredkom pa so porastle tudi med deželo in mestom vezi, medsebojni tokovi so se pojačali. Vojna je obenem odprla zatvornice temnih globin človeške duše in pognala umazane valove tudi na deželo. Tudi kmet se skuša vedno bolj prilagoditi vzoru iz mesta. Narodna noša je izginila, šopirijo se z njo z malo izjemo samo še meščanke za parado. Narodni običaji se opuščajo, narodne pesmi se pozabljajo.

Edine svetle strani meščanske kulture, višjega življenjskega povprečja (standarda) pa dežela ni mogla posneti, ker bi bila zato potrebna večja premožnost kot gmotna podlaga.

Ta poplava laži-kulture je vdrla v naš narod kakor bolezen v zdrav organizem. In kakor krepko telo v obrambo proti bolezenskim kalem razvije protistrupe, tako so se tudi v našem narodu vzbudile odporne sile in se sprostile v naš kmetsko-delavski mladinski pokret z novimi kulturnimi vzori, ki niso samo nasprotje starih, temveč ustvarjajo nov lik slovenskega človeka.

Kakšen naj bo naš pokretaš, da bo ustregel vzorom pokreta?

*Osebn*o si mora poplemeniti srčno, poglobiti pa umsko kulturo, med katerima naj vlada soglasje. Vendar dajemo srčni kulturi prednost. Kaj nam pomaga še tako visoko naobražen učenjak, če nima srca za bedo naroda, in komu koristi še tako prebrisan, preprost, čeprav nešolan »pridobitnik«, če mu je njegova modrost samo sredstvo, da si iz krvavih žuljev naroda »zakonitim potom« kopiči bogastvo!

Tako vzgojenega pokretaša bo preveval dostojen ponos, prešinjala s primerno skromnostjo združena samozavest lastne vrednosti. Iz naših src moramo izbrisati žig hlapčevstva malega naroda, tlačanstva naših prednikov. Le samozavesten, a ne ošaben, umsko in srčno naobražen mož bo znal krepko pograbiti tako za krmilo svoje lastne usode kakor tudi koristno sodelovati v razvoju lastnega naroda in države.

Ker pa vemo, da more zdrav duh prebivati le v zdravem telesu, spada v naš kulturni program borba za zdravje vasi; zato pospešujemo v svojih tečajih smisel za snažnost in splošno higijeno, zato je naša zahteva, da bodita zdravnik in zdravilo dostopna vsakomur brez ozira na sredstva, ker je zdravo telo najvažnejša podlaga naroda.

Napram *družbi* izpoveduje naš pokretaš nравstvenost (moralnost), zasidrano v krščanstvu, ki pa naj ne ostane zgolj pri obredu; zato smo za spolno čistost, za patriarhalno, na združni misli zgrajeno, z bogatim otroškim blagoslovom obdarjeno kmetsko in po njenem vzoru svojim razmeram prilagodeno delavsko in meščansko rodbino. Njej mora biti zavarovana zadostna gmotna podlaga in tudi po zakonu pred izvršbo pridržan eksistenčni minimum, kakor ga uživajo že drugi stanovi. Rodbina naj tvori ekonomsko celoto, v katero donasajo svoj zaslužek iz postranskih poslov tudi otroci, katere pa naj zato rodbina tudi podpre, kadar se osamosvoje. Ker so naša kmetska posestva že vsa zgolj srednja posestva, naj se s posebnimi predpisi o kmetskem dedovanju (kakor jih pozna že naša Koroška) omeji razkosanje zemlje. Zato pa se mora po drugi strani dvigniti donosnost kmetskega dela, da bo zamogel na domačiji ostali otrok pravično izplačevati brate in sestre. To večjo donosnost kmetskega dela naj izposlujejo primerni ukrepi javne uprave, predvsem pa naj jo zagotovi združna misel. Skupnost v zadrugah naj poceni produkcijska sredstva in izloči škodljiva posredovalca med kmetskim proizvajalcem in plastjo odjemalcev, kakor tudi obratno med industrijcem in kmetom kot odjemalcem, pa bodo

odpravljene kmeta moreče »škarje« nad cenami kmetijskih in industrijskih proizvodov.

V znamenju moralnega preporeda napovedujemo boj opolzlosti v besedi in pisavi, boj ničvredni, plitki, nagone dražeči literaturi in ravno takemu kinu. Junake in viteze noža naj zamenjajo junaki požrtvovalnosti in plemstvo duha ter srca. V tem novem viteštvu naj se izživlja prirodni borbeni nagon naše mladine in ne več v zaplotnih pobojih in zahrbtnih podokenskih ali krčmarških pretepih. V tem smo doslej beležili že lepe uspehe, kajti kjer so naša društva, tam taki poboji izginevajo. Kulturno delo v naših društvih naj zavzame prosti čas naše mladine. To zaposlenost naj dopolnjuje po potrebi še sport, prilagoden razmeram na deželi, kar naj ustvarja novo prijateljstvo in omogoča izživljanje borbenega nagona mladine v tovariškem tekmovanju.

(Konec prihodnjic)

Španska

(Odlomki iz povesti »Tretji rod« — Nadaljevanje)

Lojze Zupanc

Naslednje dneve so ljudje lahko ugibali marsikaj. Žličarjev Aleš je bil prišel s transportom v Ljubljano, pa si je za dva dni izprosil dopust, da je skočil domov pogledat k družini. Pripovedoval je, da se obeta konec, ker vojaki na fronti stradajo ko psi, če pa že dobe kaj toplega, že vnaprej vedo, da bodo spet deležni kuhanih kopriv. »Španska pa davi vsak dan bolj,« je pripovedoval sosedom. »Nič čudnega, kajti na tisoče mrtvih leže na sončni pripeki kar na prostem. Niti pokopavajo jih ne več. Preveč jih je. Lah pa so začeli z nekakšnimi kužnimi plini. Ti in smrad, ki ga razširjajo razpadajoča trupla, oboje je ustvarilo to prekleto špansko, ki tudi nam na fronti ne prizanaša.« — — —

V takšnem pričakovanju se je poletje nagnilo v jesen. Mesec oktober je prinesel tolikanj zaželjeno spremembo. Ljudje pa so se čudili: nobenega premirja, nobenih povelj, vojaki so se kar na lepem pričeli vračati na domove, le bojazljivejši, ki niso verjeli, so se obotavljali.

Tisoči in tisoči razcapanih in bolehavih vojakov, ki so vreli od zapada v Ljubljano, so se čudili pijanosti ljudi, ki so se zbirali v gruče in vpili, kar jim je slina prinesla na jezik. Zakon je bil poteptan, množice, željne spremembe, pa so ure in ure vrele iz ulice v ulico, iz ene ceste na drugo in kričale v nebrzdanem veselju ter ustavljale tiste nejeverne častnike, ki niso že sami zavrgli znakov in jim jih nasilno trgale. Nihče ni vedel kaj bo, vsi so bili pijani veselja, drveli so od enega dvoglavega orla do drugega in jih med vseobčim veseljem in cepetanjem nog metali na zemljo.

Gruče mladih ljudi pa so objete krog vratu korakale po najprometnejših cestah in ulicah ter pele:

»Kiša pada, kiša pada,
Avstrija propada...«

Drugi zopet so brezciljno hiteli dalje in vpili:

»Živela svoboda!«
»Živela republika!«
»Živela Srbija!«
»Živela Hrvatska!«
»Živela Slovenija!«

Šele čez nekaj dni so se streznili, da so pričeli smiselno delati in poslušati svoje voditelje, ki pa so bili v tistih dneh sami dokaj zbegani od bojov, ki so jih medsebojno bili za dokončno obliko mlade države, kateri je preko noči umrla mačeha Avstrija.

Val navdušenja je zajel tudi podeželje. Jelovčani so bili veseli svidenja z domačimi možmi in fanti, ki so se kar v uniformah vračali na svoje domove. Sleherni dan je prinesel kaj novega.

V mestu pa je vrelo, vrelo. Veselja so bili deležni tudi jetniki: vse ječe so na stežaj odprli; in nesrečneži, ki so bili po večini zaprti zaradi neprevidno izgovorjenih besed zoper vojno ali razmere, so hiteli ven, na sonce, poklekali na zemljo in jo poljubljali. Tudi grajske ječe so odprli: vojni ujetniki, laški vojaki so se pomešali med množice na cestah, se objemali med seboj in z vsakim, ki jim je privoščil toplo besedo, ter pijani veselja z množico vred kričali:

»Šifela Žungošlavija!«

Oton Gaspari: Kosec

„Kmetje od pluga in motike“

(Nekaj misli k problemu voditeljstva)

Andraž z Betajnovce

Vsako gibanje mora imeti, vsaj ko nekoliko preraste ozko strugo enodnevnega ognja, pred seboj poleg jasne smeri tudi ljudi, ki nosijo zaradi svoje sposobnosti bolj kot nekateri drugi v sebi moč, da stopijo lahko v prve vrste in postanejo voditelji. Ne gre za to, na kakšen način. To je stvar gibanja samega, ki bo postavilo na čelo človeka, ki je resnično ves v njem. Na vsak način se pa mora od voditelja zahtevati sposobnost (poleg ljubezni in delavnosti). Ne merimo pa sposobnosti po šolah, niti po tečajih in učenosti, temveč po resnični duševni moči, ki jo izžareva voditeljeva osebnost. Seveda mora biti vse to čimbolj oddaljeno od fašističnega »führerstva«, kjer ima vodja zmeraj vse prav. Smo pač vsi le ljudje in najvišji se lahko zmotijo, le da je velika razlika med priznanjem zmote in trmo, ki tišči vedno svojo. Vodstvo najspособnejšim, ne samo na čelu gibanja, temveč tudi v najmanjših edinicah, pri okrožjih, društvih, krožkih in drugod. Pri tem se morajo osebni interesi skriti čimbolj v ozadje, popolnoma odnehati, čeprav je to včasih grenko in nerodno. Sposobne v vodstvo, drugače se reka ustavi.

Vsako gibanje hoče dati tudi na zunaj izraza življenjski moči. Zato so na razpolago najrazličnejše smeri udejstvovanja, od najpreprostejše pesmi do mogočne organizirane manifestacije. Različnost udejstvovanja zahteva tudi različno usposobljene ljudi, zato mora gibanje imeti v svojih vrstah ljudi, ki jih zanimanje vleče v najrazličnejše panoge udejstvovanja. Čemu je nazadnje vsako gibanje? Samo zato, da pač je, da živi, da se ga lahko nekoč omeni: Bilo je in umrlo? Gibanje se mora razmahniti in udariti svoj pečat v vse življenje okrog sebe, saj zato tudi raste od začetnega negodnega trepetanja v majhnih krožkih v vedno širšo pesem, v diletantsko igro, v zunanje tabore in manifestacije, zori istočasno v gospodarsko organizacijo in končno v višek in cilj vsakega gibanja, v politično življenje. Da, tudi v politično življenje, čeprav se mogoče tega bojimo. Saj nazadnje nima smisla vzgajati ljudi do gotove dobe, potem pa pustiti, da sadove dolgoletnega truda poberejo drugi. Nastop in zmaga v politiki je vrhunec v življenju vsakega gibanja. Toda za vse to je potreba ljudi pripraviti in za take priprave je treba zopet ljudi — voditeljev.

Sem in tja se slišijo včasih demagoške besede, da spadajo v vodstvo kmetско-delavskega gibanja samo »kmetje od pluga in motike«. To geslo je sicer že davno izgubilo svoj pomen in kdor ga uporablja, se pač ne zaveda, da škoduje gibanju samemu, vendar tudi k temu nekaj besed. Samo ob sebi razumljivo je, da morajo imeti v kmetско-delavskem gibanju prvo besedo kmetje in delavci. Mnogo bi grešil, kdor bi to zanikal in ga menda tudi ni, ki bi to hotel. Kakor je tudi ta krilatica zaradi dogodkov v preteklosti razumljiva, jo je treba vendar odklanjati, kadar se hoče uporabljati kot nekako

nasprotje proti takozvanim izobražencem v gibanju. Treba je predvsem ugotoviti, da se iz ust pravih, resničnih kmetov in delavcev ta fraza ne sliši, uporabljajo jo samo nekateri, ki niti sami niso kmetje. Nesporno je namreč, da spadajo v kmetsko-delavsko gibanje tudi tisti redki izobraženci, ki so izšli iz kmetskega in delavskega stanu in so mu ostali tudi kot izobraženci do skrajnosti zvesti in delajo zanj. V gibanju samem pa ne more biti dvoje vrst ljudi, vsi imajo enake pravice in vsem je odprta pot navzgor.

Eno pa je: grenka je v kmetških in delavskih vrstah zavest, da pride inteligent med nje samo zato, da spleza po ljudskih hrbtih navzgor in potem prepusti množico samo sebi. Ta zavest in žalostna izkušnja vodi do odpora. Žalostna izkušnja, moramo reči, saj dejstev samih ni potreba navajati, ker so dovolj poznana. Toda vedeti je treba po drugi strani zopet to, da se more to zgoditi samo v gibanjih, kjer širša množica še ni dovolj izobražena, da jo je mogoče na en ali drugi način varati in kjer ni v gibanju dovolj poudarjena demokracija, da se lahko ljudi z osebnimi ambicijami na lep način hladnokrvno izloči, kakor odstrani zdravnik gnile tvore.

Za odstranitev vsega tega pa je treba izobrazbe in zopet izobrazbe. Geslo nam bodi: Čim več voditeljev iz množice, čim več nepokvarjenih ljudi v prve vrste. Toda tudi voditelji naj ne bodo brez kontrole, saj ne služijo sebi, temveč gibanju. V praktični smeri naj bi šli za organizacijo posebnih voditeljskih tečajev za vse strani življenja, da nas čas ne dohiti nepripravljenih...

Iz življenja pri nas in drugod

Zbira in podaja dr. Branko Vrčon

(Nadaljevanje)

Na vse zgodaj se poljedelski delavec, ki je navadno manjši najemniški delavec, nepravilno tudi kolon imenovan, poda iz kraja, v katerem prebiva, v polje, da s pomočjo svoje zveste živali, ki mu prenaša orodje, izvrši vsa potrebna dela; spremljajo ga navadno starejši sinovi, *nikdar pa ne žene, ki ne opravljajo poljedelskih del*. Zvečer se na isti način vrne k svojemu domačemu ognjišču.

Hiše, v katerih v večini primerov prebivajo kmetje na italijanskem jugu, tvori navadno *en sam prostor, v katerem ti ubogi ljudje kuhajo, jedo in spe*. Le včasih je temu prostoru dodan še drugi, ki služi za hlev in tudi za spanje. *Oken največkrat sploh ni*, tako da prihajata zrak in svetloba v te bajte le skozi vrata... K vsemu temu pa je treba dodati še to, da *o straniščih ti ljudje nima jo niti pojma, da so kuhinje ločene le pri bogatejših kmetih in da gnojišč sploh ni*.

Na najslabšem pa so nedvomno kmetje v Bazilikati, dasi so že prejšnje vlade izdale za gospodarsko zboljšanje teh krajev poseben zakon in potrosile

ogromnega denarja. Tako tvori n. pr. v pokrajini Potenza dom našega kmeta *en sam* prostor zelo skromnega obsega in največkrat *izkopan pod zemeljsko površino*, kjer je na sredi ognjišče brez dimnika, tako da dim napolnjuje vso to votlino... V mestu Materi, ki leži na obronkih takozvanega »Sassa«, griča iz golega kamenja, prebivajo poljedelski delavci v pravih kamenitih votlinah, zaprtih spredaj z zidom, v katerem so vrata, ki tvorijo edini dohod za zrak in svetlobo...

Take so torej splošne ugotovitve fašistične knjige, ki je izšla *po osmih letih fašističnega režima*, glede razmer, v katerih živi italijanski kmet na italijanskem jugu! Na konkretnem primeru, vzetem iz življenja italijanskega kmeta v pokrajini Materi, se nam bodo vsi ti podatki, ki že sami govore za cele knjige, pokazali v še bolj dojemljivi in zato toliko strašnejši luči. V ilustracijo vseh teh obupnih razmer naj navedem še to, da se je s položajem italijanskega kmeta na jugu Italije pečala celo posebna parlamentarna komisija pod vodstvom senatorja Faine, in sicer že leta 1913, da se pa razmere navzlic temu do najnovejšega časa niso prav nič spremenile, kakor nam to dokazuje naša knjiga, ki je izšla leta 1930, torej po nič manj ko 17 letih...

VAS V JUŽNI ITALIJI

(Matera)

Iz knjige navajam dobesedno: V vsej Italiji ni morda kmetov, ki bi živeli v slabših razmerah, kakor živijo oni v pokrajini Matera. In to navzlic temu, da je imela Bazilikata že pod liberalnimi in demokratskimi vladami pred nastopom fašističnega režima svojo posebno zakonodajo in celo izrednega vladnega komisarja, ki naj bi podprla razvoj poljedelstva v pokrajini.

V skladu s splošnim pojavom na jugu Italije se tudi v pokrajini Materi nahaja večji del kmetских stanovanj v — mestih, ker stalno bivanje zunaj na deželi sploh ni mogoče. Kmetško prebivalstvo v glavnem mestu pokrajine (Matera) stanuje v številnih votlinah, izdolbenih v golem kamnu in ležečih druga nad drugo v takozvanem »Sassu«.

»Sasso« tvorita dva skalnata grebena, ki imata približno obliko dveh skodel, združenih ob robu. Okoli in okoli tega masivnega kamenitega bloka so druga poleg druge in druga nad drugo, v obliki nekakšnih teras, izdolbene številne votline. Ob zavoju vsake take »terase« je iz spodnje v zgornjo teraso vdolbeno stopnišče. Če se ustaviš sredi takega stopnišča, imaš navzgor ob griču vhode v višje ležeče votline, ki ti stoje nasproti, pod seboj pa — na spodnji terasi — cel niz zakajenih dimnikov, ki izdajajo ognjišče in kuhinjo spodaj ležečih votlin (knjiga jih imenuje »caverne«, torej prave — kaverne!). Če gledaš na ves ta masiv z nasprotne strani, se ti zdi kakor strašna pošast s tisočermi votlimi očmi — mrtvimi rhodi v ta podzemska bivališča, za katerimi pa živi in se izživlja velika kmetška družina.

Zrak in svetloba prihajata v te kaverne samo skozi vrata, tako da sta zračenje in svetloba absolutno pomanjkljiva, in to še toliko bolj, ker se ti kmetjski prebivalci — bodisi zaradi revščine, bodisi iz drugih razlogov — ne poslužujejo umetne razsvetljave.

Notranjost take votline sestoji skoro vedno le iz enega prostora in služi istočasno za kuhinjo in spalnico.

V okolici mesta (Agro di Matera) žive kmetje navadno boljše kakor tovariši, ki prebivajo v glavnem mestu, čeprav tudi tam zunaj navadno prebivajo v prostorih, ki so brez zraka in svetlobe in kjer je tudi snaga povsem neznana.

Vodo dajejo mlakuže in tu in tam tudi vodnjaki. V glavnem mestu Materi pa je tudi vodovod. V splošnem je vode dovolj, vendar pa je zmanjkuje ob sušah.

Kruh uživajo trd, ker ga pečejo povprečno le enkrat na teden; hlebci pa so zelo veliki: od 2 do 5 kg. Povprečno pojedjo odrasli kmetje v polnem delu od 1.20 kg na dan in ni v tem pogledu nobene razlike s predvojnimi konsumom. Meso pa uživajo v splošnem le enkrat na teden, več pojedjo slanah rib.

Glede obleke je v splošnem zaznamovati precejšen napredek v primeri s predvojnimi časom, zlasti pri mlajših.

Bolezni, ki se pri kmetih v pokrajini Materi najbolj pogosto javljajo, so: vse mogoče revme in bolezni dihalnih organov. Po vojni pa so se često, zlasti pa ob suši, ko se morajo kmetje posluževati nečiste vode, pojavili slučajni tifusne mrzlice. Med bolezni kmetjskega prebivalstva pa je treba šteti tudi tu jetiko, a znani so primeri še drugih obolenj. Malarija od leta 1920. stalno pojema, ker se čedalje bolj uporablja kinin, vendar niso redki slučajji, ko se gospodarji branijo nabavljati svojim kolonom to zdravilo.

Izseljevanja skoroda ni, ali pa je le začasno.

Žene navadno ne pomagajo možem pri poljskem delu in prebivajo v mestih. Le v posebno redkih primerih izrednega dela — n. pr. ob žetvi — tudi one pomagajo.

Oton Gaspari: Po končanem delu...

Zelo v navadi pa je pri njih dojenje tujih otrok in kaj rade gredo služiti v meščanske družine. Družinski čut je v splošnem dobro razvit, očetovska oblast se v glavnem upošteva in morala je precej umerjena. Zakoni so zelo plodoviti. Slučaji priležništva so zelo redki.

Ker ni dovolj ljudskih šol, je seveda močno razširjena nepismenost. Kakor ne prodre v te skalnate votline skoro nikoli luč dneva, tako *nimajo dostopa v ta kmetska bivališča niti knjige niti časopisi, ki bi prinesli tem ubogim ljudem — luč razuma.*

(Ta opomba naše knjige velja seveda v enaki meri za skoro vse pokrajine južne Italije, kjer se kmetijski človek sploh ne zanima za dogodke okoli sebe. Vse, kar se dogaja za domačim plotom oz. za domačo skalo, je njemu — španška vas...)

(Dalje)

Vagabundi

Venceslav Winkler

Ko je zagrnila svet pomlad in je od vsepovsod zasijala toplota in zavel mehke veter, sta se srečala pred dolinsko vasjo Jože Rupar in Tone Šepec. Spogledala sta se in se spoznala, nekaj prijetnega ju je obšlo, drug za drugega sta mislila, da prinaša s seboj vonj po domu in Poljani in kar same od sebe so se jima iztegnile roke v prisrčen pozdrav.

»Ali si ti?« se je nasmejale Jože. Dolgo se že nisva videla. Pomisli!«

»Dolgo, pol leta.«

»Kaj ni več?«

Ozrla sta se okrog sebe, nato sta sedla na kamen ob cesti.

»Kako se ti je godilo?«

Jože Rupar je nezaupljivo pogledal tovariša, ko je pa videl njegovo raztrgano obleko in suh neobrit obraz, je olajšano skomignil z rameni in zamolklo razložil:

»Marsikaj je bilo treba prestati, zdaj je pa pomlad.«

»Hvala Bogu!« je potrdil tudi Tone. Pogled mu je šel k tlom in se ustavil na levem čevlju. Dva prsta sta gledala iz njega. Hlače so bile raztrgane. Potem je hitro dvignil oči, kakor bi ga bilo sram raztrganije in hitro vprašal:

»Doma nisi bil nič?«

»Nič,« je odkimal Jože. »Kaj pa hočem, še oni trije se prerivajo na tistem ozkem koščku, stopajo drug drugemu na prste, kakor bi jih zaprl v tesno kletko. Zdaj bo seveda boljše, nekaj drugačnega pride v ljudi, delati bodo in takrat izgine vsa jeza. Zdi se mi, da se bom naposled odločil in stopil čez hrib.«

»Kaj hočeš, dom je pa le dom. Tudi mene prijemlje, da bi se obrnil.«

Strmela sta nekam po cesti, daljava je tonila v nepoznan mrak, sence so se dvigale od hribov in lezle čez polje.

»Tukaj že orjejo,« so se Jožetu razširile nosnice, ko je pogledal po njivah.

»Trikrat sem začel,« je mrmral Tone, »trikrat odnehal. Prav za prav so me zapodili. Nekaj je pri vsem tem narobe, toliko dela in vendar nikogar ne potrebujejo.«

»Zdaj bodo tudi pri nas začeli,« je sanjal Jože po svoje. »Suho vreme je, zato pojdejo najprej na Dolgo njivo. Viš, tam je zemlja!«

Večer je zrasel čez polje in zazdelo se jima je, da bi bilo dobro, poiskati si streho. Prečudna vijoličasta barva je napolnila svet, tam daleč na zapadni strani je nebo gorelo. Zdelo se jima je, da je vzvaloval drevje ob cesti topel dih, kakor pomlad sama, ki budi cvetje. Vzdignila sta se in krenila k vasi. Prvo hišo sta izpustila, velik črn pes je ležal na pragu, pogledala sta ga postrani in se odmaknila. Pri drugi hiši sta stopila v vežo. Mlad gospodar jima je stopil nasproti, neprijazno ju je premeril, toda ni niti poslušal, kaj govorita, obrnil se je v kuhinjo in zaklical ženi, naj odreže dva kosa kruha. Fanta sta se zavedla in povedala, da bi rada prenočišče.

»Da mi kaj zažgeta!« je nekoliko mirneje rekel kmet.

»S čim neki?« je vzkliknil Jože in pokazal prazen žep.

»No, pojdita na kozolec!« je pokazal mož čez dvorišče na konec vrta. Zahvalila sta se in ko je prinesla gospodinja še vsakemu kos kruha, sta znova izrekla nekaj besed. Nato sta krenila čez dvorišče in vrt h kozolcu. Bil je dvojniki. Našla sta, da je prazen, le nekje zadaj je bil kup sena. Zlezla sta po lestvi v temo, nato sta sedla pri vratih in začela otepati kruh. Nič nista govorila. Pred njima je ležala vas, komaj sta še v mraku razločila, da se iznad vsake hiše kodrajo oblaki dima. Zdaj kuhajo večerjo. Od nekod sredi vasi je prihajal krik živine. Najbrže napajajo. Zdaj pa zdaj zakričijo pred hišami otroci, prav od zadnje hiše onstran vasi se čuje ropot kovaškega kladiva. Sredi vasi ždi nizka cerkvice, zdi se jima, da vidita čez zvonik, lahko bi se skoraj dotaknila strehe z rokami. Tam zvoní avemarijo. Zvon je majhen in njegov šibki glas se izgublja v ravnini, kakor glas zaspanega otroka. Jože se je pokrižal, ko je začelo zvoniti, Tone je pa mirno otepal kruh, strmél nekam čez vrt in molčal, kakor bi ničesar ne slišal.

Ko je zvon v vasi ugasnil, sta začutila, da poje prav za prav od vseh strani. Sem in tja so po polju kupi drevja, med njimi blisne tu in tam luč, od tam poje in se preliva v trepetajočih zvokih. Gledala sta v rastoči mrak in kot v snu se jima je zazdelo, da čujeta tudi domači poljanski zvon. Glas se zaganja ob bregove, bije in bije, spaja se v eno z utripanjem srca, da se človek nazadnje ne more več ločiti od njega.

Noge so jima visele s kozolca. Tonetu, ki se je prvi vzdramil, je bilo posedanja zadosti, povlekel jih je na pod in zlezal v seno.

»Kaj boš že spal?« se je čudil Jože.

»Kaj pa hočem? Nazadnje mi ne preostane nič drugega. Vasovati tako ne moreva iti. Hoditi in spat, to nama je še ostalo. Ti boš seveda še kaj premišljeval. To je nepotrebno in od tega postane človek žalosten. Nikomur

se še ni godilo dobro, če je preveč premišljeval. Lahko pretuhtaš vse stvari do konca in potem znoriš. Kar leži in zaspí ali pa glej v strop!«

»Hm,« je skomignil Jože. Še nekaj časa je ždel ob odprtini, nato je vzdignil in zlezel tudi on v seno. Pripravil si je ležišče prav blizu Toneta in zasanjal po svoje.

Ni še preteklo pol ure, ko je lestev zaškripala in oba sta se napol vzdignila in se ozrla proti vratom. V odprtini se je prikazala postava.

»Kaj bi pa rad?« je drzno zaklical Tone.

»Hudiča!« je zategnil prihajajoči in se počehljajal za ušesi. »Kaj pa delaš v moji hiši?«

»V tvoji hiši?« je neverno zrasel Tone. Tudi Jože se je vzdignil. Prišlec je pa popolnoma zlezel na kozolec in meni nič tebi nič legel v seno k njima. V pojemajoči svetlobi pomladnega večera sta razločila, da je eden izmed tovarišev, bil je raztrgan in kosmat, ko je legel, so zaškripale deske pod senom. Bil je utrujen in šele čez nekaj časa je razložil smehljaje:

»Seveda je to moja hiša. Menda je že dve leti, kar sem prvokrat spal tukaj. Takrat sem jo vzel v najem, to se pravi, prosil sem za streho. Zdaj pa stopim sem, kadar grem mimo. In vidva?«

»Eh, vprašala sva!« je zamahnil Tone in se spustil na seno.

»Torej bomo spali,« je dejal tujec.

Nekaj časa so ždeli in mislili vsak svoje. Tone in Jože nista mogla govoriti med seboj. Tone je ugibal, kaj bi storil. Počasi je preštel denar in ga spravil v zadnji hlačni žep. Nič se ne ve, kakšen človek je to, si je mislil. Jože se pa ni spomnil na to. Brezskrbno je gledal v strop in sanjal. Prav počasi so vstajale pred njim podobe iz domače vasi, smehljajal se jim je in bil je srečen.

Ko se je mrak že čisto zgostil, se je oglasila spodaj na vasi fantovska pesem. Jože in Tone sta se zganila in se vzpela pokoncu, da bi boljše slišala, tuji tovariš se je pa skoraj v spanju obrnil in zamrmral:

»Kaj pa je?«

(Dalje)

Od kozolca do mlina na veter

(O tem in onem s pota na Holandsko)

Dr. Branko Vrčon

Ne vem, kateri francoski oboževalec naših naravnih krasot je zapisal, da so naši kozolci posebnost, ki je ne vidiš nikjer drugod na svetu, vsaj v taki značilni obliki in s tako svojevrstnim pokrajinskim pečatom ne. Imel je prav, toda k naši podeželski idili spada še nekaj — cerkvica na gričku, ki je nobeno oko tujca, ki prihaja k nam, ne more prezreti... Dasi našega kozolca in naših cerkvá ne moremo zmetati v isti koš, sta to vendarle dve naši pokrajinski značilnosti, ki se tujcu zarijeta najgloblje v spomin, dasi je naša pokrajina tudi sicer izredno slikovita in se še tako razvajeno oko ne more napiti njenih lepot.

Od teh naših kozolecev in cerkvá me je letos zanesla pot k — holandskim mlinom na veter.

Videl sem že nekaj sveta. Čutil sem se vselej majhnega, ko sem prišel iz šumnih tujih velemest v naša mirna, skoro podeželska mestna gnezdeca, a nikdar nisem te stiskajoče majhnosti občutil ob primerjavi tujih *pokrajinskih* lepot z lepoto naše *pokrajine*, lepot tujega *podeželja* z lepoto našega. In kolikokrat je moj ponos na tujem nenavadno zrasel, ko sem iz tujčevih ust slišal — slavospeve naši zemlji, ki jih v domovini še ni čulo moje uho. Tedaj nisem mogel razumeti, da pri nas še vedno tako radi obožujemo vse, kar je tujega, poveljujemo vse, kar je onkraj naših ozkih mejá in v tem poveličevanju celo z neko naslado pretiravamo, kakor da sami zares nismo nič vredni... Ali nas res mami že samo blesek tujih velemest in merimo svoje vrednote samo še po številu prebivalstva, po asfaltu, svetlobni reklami, izložbah, velemestnem prometu in ne vem še vsem čem mestnem, kakor da je tudi tujina za nas samo to ali ono velemesto, v katero je našega zemljana čisto slučajno in morda celo le po golem naključju samo enkrat v življenju zanesla pot? In vendar so prav ti bežni naši popotniki po tujem tisti, ki najrajši pojejo slavospeve tujini, o domovini pa govore s prezirom, ki bi se ga morali sramovati... Take vtise iz tujine more po mojem prinesiti samo tisti naš človek, ki so mu naša mesta začetek in konec naše domovine, le tisti, ki mu je za izumetničeni blesek in sijaj, v katerem vidi vso civilizacijo in kulturo našega časa, ne pa za dih pristne, nepokvarjene lepote, ki jo diha narava sama.

Priznam, da sem se tudi sam čutil večkrat silno majhnega, ko sem iz tujega velemesta z ogromnim prometom priromal spet v našo mirno in skoroda mrtvo Ljubljano, toda samo zaradi velemest tujcu še nisem dal prednosti pred vsem, kar je tudi sicer našega. Tega pa v Šiški, Vodmatu in na Viču menda še ni konec... Zato se mi zde največkrat samo pomilovanja vredni vsi tisti naši nešteti »svetovni turisti«, ki poznajo samo občudovanje za tujimo in prezir in posmeh za vse, kar smo si s trdom skozi stoletja zgradili in postavili na svoji zemlji sami — brez gospodovanja nad tujimi narodi, brez bogatih kolonij in brez nesramnega odiranja tujcev ter zbiranja raznih novčičev v bogzna kakšne namene, s katerimi pa so si marsikje gradili na račun palače... Nikjer me ni do danes samo zunanji blesek v tujini premamil, da bi bil zaradi njega preziral in poniževal svoj skromni, a lepi dom, ki ga je, kakor je dejal naš Župančič, nekoliko prav za prav po vsem svetu. Saj zato še ni potrebno, da je človek napram tujini neobjektiven, pristranski sodnik, zaslepljen po svojem lastnem ponosu, kakor ga opazamo pri nekaterih velikih narodih v naši sosesčini. Še manj pa je potrebno, da nasedamo tuji propagandi, ki se je ponekod prav zadnje čase razvila že v pravo domišljavost. Kar je dobro, se hvali samo od sebe. To izlušči lahko iz tujine tisti potnik, ki se ne pušča zapeljavati po čezmernem hvalisanju. Posamezne prednosti ti tedaj še vse lepše stopijo v ospredje in šele to spoznanje ti pripomore do pravega vrednotenja tujih vzorov, ki jih potem doma ne boš samo poveličeval, temveč jih boš skušal obenem presaditi na naša tla, če to zares zaslužijo. Samo tedaj bo tvoje spoznanje bogatilo tudi tvojo domovino. V vsakem nasprotnem primeru pa s svojim čezmernim oboževanjem tujega dokazuješ samo svojo duševno revščino, nasproti kateri je tujec, ki ga obožuješ, zares bogatejši...

In še nekaj moram za uvod svojim vtisom iz Holandske javno pribiti! Na vsakem koraku srečujem tu v Ljubljani ljudi, ki so polni hvale o Nemčiji in pretiranih primer med našim in nemškim življenjem, med našim in nemškim delom — seveda na našo škodo. Vse, kar je onkraj Karavank in Alp nemškega sveta, je — čudovito, divno, prekrasno, ogromno, sijajno itd. Če bi človek verjel tem našim ljudem, ki so pač bili v tem ali onem nemškem mestu, ki pa niso še videli niti Švice, niti Francije, niti Belgije, niti Nizozemske, itd., bi zares utegnil misliti, da je samo Nemčija — evropski raj in ne vem kaj še vse... Toda kako enostranski so ti pogledi in kako nam še vedno odkrivajo našo staro hlapčevsko mentaliteto, ki nas je držala — kmeta, delavca in inteligenta — v brezmejnem občudovanju nemškega duha, nemške kulture in civilizacije! Nihče, ki razsodno gleda v svet, ne more več danes odobravati tega omejenega stališča, kakor bi ne bilo prav, če bi zaradi kakršnihkoli predsodkov zapadli v drugo nasprotje — v zanikavanje tega, kar zares zasluži naše pozitivno občudovanje, to

se pravi občudovanje, ki se, če je pravo, doma ne sme pokazati v preziranju vsega našega, temveč v težnji po izboljšanju, kjer smo zares še zaostali. To bi bil pozitiven doprinos tujega k nam. Vse drugo je le omalovaževanje samega sebe in enostransko vrednotenje tujih vzorov, ki dokazuje kvečjemu izkoreninjenost našega človeka iz domačih tal, ne pa »objektivno« ali »nepristransko« premotrivanje sveta.

Te misli so se mi neprestano vsiljevale, ko sem kar dvakrat in v dveh različnih svetovih stal, kako naj rečem, na meji med »velikim« in »malim«, to se pravi na meji med tem, kar pri nas nekateri dosledno imenujejo samo »veliko«, in tem, čemur poniževalno pravijo »malo«. Nizozemska prav gotovo ni velika država, saj meri komaj 32.424 km; tudi nizozemski narod je po številu majhen, saj šteje le nekaj nad osem milijonov duš, a delal bi nizozemski državi in njenemu genialnemu, marljivemu in vztrajnemu narodu veliko krivico, če bi ju v kateremkoli pogledu zapostavljal Nemčiji in njenemu narodu, kar bi na mojem mestu nedvomno storili vsi tisti, ki jim je edino Nemčija vse... Občudovanje samo enega naroda te takoj mine, kakor hitro si po nedvoumih dokazih na licu mesta prisiljen občudovati tudi druge. Šele tedaj te mine privzgojena zaslepljenost in na tujino lahko gledaš — s svojimi očmi. Več pa našemu človeku, ki potuje po tujini, tudi treba ni, če v resnici želi, da s svojimi spoznanji domovino obogati, ne pa da se vanjo povrne z občutkom prezira in omalovaževanja, ki dokazuje njegovo hlapčevstvo tujim vzorom.

Mnogi mali narodi so dosegli isto, če ne sorazmerno celo višjo stopnjo razvoja, kakor veliki. Če jim svet tega ne priznava, je to največkrat samo radi tega, ker nimajo možnosti ali želje, obešati vsa svoja dela na veliki zvon, da bi jih občudovala tudi tujina. Nizozemci — in prav v tem se močno razlikujejo od svojih neposrednih germanskih sosedov — te črte v svojem značaju nimajo. Zato svet za marsikatero njih veliko delo ne ve. Če bi n. pr. enako ali celo neprimerno manjše delo napravili Nemci, potem je gotovo, da bi vedel zanje ves svet in da bi jih n. pr. pri nas vse občudovalo in jim pelo slavospeve, ker znajo vsa svoja dela napihnti s hvalo, njih poznanje pa s propagando razširiti po vsem svetu...

Nizozemcu je tako poveličevanje samega sebe tuje. Karl Scheffler pravi sam nekje v svoji knjigi »Der holländische Mensch« (Holandski človek), da ni Nizozemcu do tega, da bi se povzdigoval na oder, na katerem bi ga vse opazovalo. Njegovih velikih del nikoli ne spremlja — velika gesta, s katero drugi narodi pred svojimi sosedi tako radi podčrtavajo pomembnost svojih dejanj. Nizozemec že po svojem bistvu odklanja vsako prazničnost. S tem izgublja sicer na svojem videzu, zato pa odločno pridobiva, tako pravi Scheffler, na svojem pravem bistvu in na resnosti. Nizozemec, tako nadaljuje pisatelj, ni človek prvega zaleta, temveč človek vztrajnosti. Zato sta trdnost in solidnost prav tako uspeh njegovega dela, kakor sta resnost in vztrajnost del njegovega značaja. Dela takega naroda bi v tujini nedvomno vzbujala prav tako občudovanje, kakor ga vzbujajo dela velikih narodov, ki vsako svojo malenkost obešajo na veliki zvon. To pa je povsod usoda malih narodov... Nizozemec, ki svojih uspehov ne razkričava v svet, pa je pred nami, ki nas še vedno obvladuje tuja miselnost o naši manjvrednosti, vsaj toliko na boljšem, da se sam nikoli ne podcenjuje. Prav v tem pa je navzlic njegovi dozdevni »majhnosti« — njegova veličina. In mi bi bili lahko srečni, če bi mu bili vsaj v tem podobni...

Na prerezu skozi Evropo iz Ljubljane do Haaga, še bolj pa na povratku iz Haaga preko Nemčije, ki me je v tej primerjavi močno zanimala, domov, so se mi te misli vsiljevale ob vsakem koraku. Nisem mogel razumeti in še danes ne morem razumeti ljudi, ki enostransko poveljujejo samo nemški del Evrope, ko me je pa marsikaj prepričalo, da delamo s tem najprej drugim veliko krivico, sebe pa po nepotrebnem ponižujemo na stopnjo zaslepljenih oboževalcev tujih vzorov...

(Dalje prihodnjic)

Organizacijski del je žal odpadel, ker nisem dobil gradiva. — Urednik.

V delu, v trudu, v zmagi zvesta zemlji — žena in deklé

Drage tovarišice!

Ker je tov. Angela Ocvirkova iz Sv. Jurija ob Taboru radi odhoda v službo opustila urejevanje koticke, ga je do časa izvolitve nove urednice na občnem zboru Zveze kmetskih fantov in deklet prevzela *Lojzka Jarnovičeva* iz Dramlj pri Celju. Vse sodelavke naj pošiljajo dopise, poročila in drugo gradivo za koticček na njen naslov. One tovarišice, ki pa še stojijo ob strani, prosimo, da poročajo o vsem, tako da bo naš koticček dokaz mnogim, da v delu vstaja kmetsko dekle!

SAMOVZGOJA KMETSKEGA DEKLETA

Samo tisti narod je silen, ki ima svobodnega in dobro vzgojenega kmetskega človeka. *Stambolijski.*

Vsako živo bitje, bodisi človek, žival ali rastlina je potrebno neke nege, ki ji pri človeku pravimo vzgoja. O vzgoji se zadnja leta mnogo piše in se šteje k glavnim nalogam v našem življenju. Zlasti se o njej mnogo razpravlja med pedagogi, t. j. med ljudmi, ki jim je človeško bitje od 6. in v glavnem do 15. leta dano v delno last, da izpopolnjujejo prve nauke, ki jih daje mati od prve ure življenja svojemu otroku do svoje smrti — pa bodisi posredno z besedo in dejanji, bodisi neposredno. Tako smemo trditi, da je vzgoja vpliv neke druge osebe — okolice, na našo notranjost; zato je vse, kar se v človeku pripravi, da bo živel življenje vrednega človeka, odvisno od prvih vplivov, t. j. od prve vzgoje, ki jo daje vedno žena — mati. Mati — vzgojiteljica ne umrje — ona živi naprej v podobi svojih otrok, ki jim je dala v življenju vse svoje dobre sile ter jih dvignila z njimi do poslednjih svojih moči v večni dobroti in ljubezni. — Kako velika in težka je naloga vzgojitelja! Samo pomislimo, da od njega zavisi odločitev življenja nežnega bitja, ki lahko postane pod slabim vplivom družbe in svojih slabih notranjih sil najslabši član človeške družbe. Le močna in odločna volja človeka v dozorejših letih lahko zavrže vsaj delno slabosti napačne vzgoje v mladosti ter nadomesti manjkajoče, podvoji dobro in si

v tem dviga svoje življenje. To lastno človekovo vzgojo pa lahko imenujemo *samovzgojo* človeka, to je vzgoja, pri kateri odločuje že naš razum.

In v to okolje vzgoje smo postavljene danes me. Prvo detinsko vzgojo nam je dajala mati v najstrašnejših dnevih in letih svetovne vojne, ko se je morala sama boriti le za naš in svoj telesni obstoj. Tudi vsa leta in čas po vojni, ko so ozračje zastrupljali plini, dnevi rekordov in izumov, o pravi vzgoji tudi ni bilo govora. In danes, ko razmere sveta zahtevajo dosledno dobro vzgojenega človeka, da omili žalostne dneve posameznih človeških skupin, smo prav za prav navezane le na sebe in svoj razum. Smo v letih, ko se človek izoblikuje in je za to potrebno največ moči in resnega presojanja, *kaj je dobro in kaj slabo*. Za tako razločevanje moramo imeti neko *stalno mišljenje*, po katerem naj človek vedno presoja in nikdar ne menjuje. Človeku ki ima tako mišljenje, pravimo, da je *značajan*. In naša samovzgoja mora biti na potu k trdnemu in dovršenemu značaju, ki si ga moramo pridobiti.

Da je današnje stanje človeške družbe in poedincea na zadnji stopnji gorja, ni dvoma. A kdaj in od kod pride pomoč? Od nas samih, od ljudi, ki bodo imeli kremenit značaj, neupogljivo voljo, zdravo telo in dušo. Naše skupno delo mora iti za gotovim ciljem; zato mora zdravo telo kmetskega človeka imeti trdno voljo klesati svoj jeklen značaj, postaviti laž na grmado in odpreti dušo vzhajajoči in večni Resnici.

Naš razum, ki je vedno pod vplivom okolice in družbe, oblikuje človeško notranjost. Žena, oziroma dekle pa je po naravi, po svojih čustvih mehka in upogljiva. Toda ravno vsled svoje najsvetejše naloge, ki jo čaka, mora postati in se vzgojiti v trdno in neomahljivo osebnost, ki bo kljubovala slabim vplivom.

Kmetsko dekle mora po svoji pameti in spoznanju imeti zdravo mišljenje, ki si ga izpopolnjuje od ljudi z zdravimi nazori. Da ji je to v veliki meri možno, ima v organi-

zacijah svoj lastni krožek, ki stremi pred vsem za tem, da z dobrim vplivom pomaga — pa bodisi s predavanji, tečajji in tiskom — dopolniti manjkajoče in pravilno izpopolniti razum in voljo, ter s tem vzgojiti značajnega člana človeške družbe. Kmetško dekle se mora oprijeti le tistega, kar ji je najbližje, kar vsebuje največ zdravja in največ dobrin. In ljudje, ki živijo z njo, ki živijo v upanju v prepod grude, ji dajo to. Saj so najčistejša srca onih, ki gredo v delu in trpljenju skozi življenje! Kakor ogenj je delo, ki ne trpi na sebi ne rje, ne madeža. In le v delu najdemo resnico, ki naj kleše nas — naš značaj.

—eva.

Tovarišice!

Mnogo je vprašanj, ki jim ne vemo odgovora. In pregovor pravi: »Več ljudi več ve!« ali: »Človek se uči, dokler živi!« Zato bomo skušale v našem kotičku dati prostora tudi raznim vprašanjem, ki jim bomo skupaj odgovarjale. Tudi razni nasveti, ki jih lahko da katerakoli tovarišica po lastni izkušnji, da bo z njimi koristila drugim — ne smejo izostati! Zato smo k sodelovanju poklicane vse! Kotiček pa bomo s tem poživile!

Vsa vprašanja, nasvete in odgovore pošiljajte na naslov: *Lojzka Jarnovičeva*, Dramlje pri Celju. Lahko pa se obračate tudi v katerikoli stvari in vprašanju o ročnih delih, zdravju, organizaciji itd. in bomo na taka vprašanja odgovarjali v »Grudi«, če pa tovarišica ne želi javne priobčitve, pa pismeno samo njej.

Danes priobčujemo par odgovorov in vprašanj. One tovarišice, ki vedo za odgovor na stavljena vprašanja, prosimo, da ga pismeno sporoče, za kar jim bo hvaležen velik krog njihovih sodelavk!

Tovarišice — vstajamo!

NASVETI:

Endivijo, ki jo sejemo v avgustu ali začetkom septembra za zimo, moramo imeti po setvi čez dan pokrito, dokler seme ne vzkali. Sonce navadno seme močno prepeče in rastlina pozno vzkali; mnogo semen pa sploh ne vzkali. Če jo imaš pa par dni pokrito z vrečami ali vejevjem (v primeru dežja ni potrebno), ti bo lepo in hitro zrastle.

Kumare imajo grenak okus le na onem koncu, kjer se drže rastline (pri peclju); zato odreži le tam in odrez poizkusi, če ima še okus. Zadostuje samo dotik jezika in takoj veš, pri čem da si. Napravi to zato, da se ti jed vsled par koščkov grenkih kumar ne pokvari.

Kumarčna voda, t. j. sok, ki ga izločujejo kumare, ko jih narezane nasolimo, je dobro čistilo za roke. Zato si spravi to tekočino v steklenico in si z njo čisti roke.

ODGOVORI:

*Pavla L...*č: Kako odpraviš iz perila rjave madeže, ki jih je napravil prevroč likalnik?

Kupi v trgovini za l.— Din boraksa in ga nekaj raztopi v kozarcu vode; s to tekočino pomazi zarumenela mesta, pusti nekaj časa, potem pa z likalnikom posuši.

Marija K.: Vlažen in slab duh v stanovanju odpraviš, ako vliješ v liter vrele vode žlico terpentinovnega olja, ki ga dobiš v trgovini ali drogeriji, ter postaviš to posodo v sobo, kjer bo kmalu zadisalo po svežih smrekah ali gozdu. Ako to ponoviš dvakrat na dan, bo vlažen duh kmalu izginil, s tem pa boš zamorila tudi mnogo nevarnih bacilov.

VPRAŠANJA:

Emajlirana posoda mi je postala motna in grda; s čim jo naj očistim, da ne bi poškodovala glazure?

Savinjčanka

Na obleko iz baržuna (žameta) sem dobila madeže; prosim tovarišico, ki ve, kako jih najlažje odpravim, da mi pojasni.

—ca

Volno, ki bom iz nje delala jopič, bi rada pripravila, da se jopič pri pranju ne bi krčil. Hvaležna bom oni, ki mi sporoči, kako naj to napravim.

Anica

Zakaj prirejajo naša društva tudi razne veselice in zabave?

Šentjurčanka

Ker še par ženskih odsekov pri posameznih društvih in »Pododbrih« ni poslalo poročila o delovanju v minuli dobi, ponovno opozarjamo, da to store čim prej. Občni zbor naše Zveze se približuje in na njem bomo polagale tudi vse račune svojega dela. Zato naj čimprej sporoče načelnice ali nje namestnice o vseh prireditvah, tečajjih, izletih, predavanjih itd. Zvezi.

Zapiski

KMET V NEMČIJI

Kmetski vodja za Bavarsko, Daininger, je pred kratkim obrazložil našim agronomom, ki so posejili Nemčijo, organizacijo in metode dela nemške deželne kmetijske zveze (»Landesbauernschaft«) na sledeči način:

»Iz vasi priteka nova kri, sveža moč v mesta. Vas je glavni temelj za prehrano Nemčije. Naša organizacija je tako ustvarjena, da se »Reichsnährstand« deli na 20 »Landesbauernschaft«. Vsaka taka deželna (pokrajinska) zveza ima svojega vodjo, ki ni izvoljen, nego sta ga postavila »Führer« (Hitler) in ministrstvo. In vendar mi nismo državni uradniki, marveč smo organizacija javnopravnega značaja; zato je tudi odgovornost vsakega vodje ogromna. Vse delo je skoncentrirano v roko državnega kmetijskega vodje, ki je obenem kmetijski minister. Kmetski voditelji so lahko samo kmetje. Služba je častna in strogo centralizirana. Sleherni kmet ima veliko zaupanje v svojo organizacijo. Često se zgodi, da izidejo naredbe, v katere umestnost dvomi podrejeni kmetijski voditelj, vendar jih izvrši, uverjen, da so vendarle dobro premišljene.

Agrarno politiko vodi edinole glavni vodja; vse, kar tiče kmeta, gre skozi njegove roke.

Pri nas se mnogo dela na čiščenju človeške rase. In tudi tu je glavni kmet. Ali se naj pazi na selekcijo živali — ljudi bi se pa zamenjalo!

Obstoja pomanjkanje kmetijskih delavnih sil, zato se mora narod množiti. Hrane bo dovolj, saj se rapidno množi. Kmetijska produkcija se pojačuje z raznimi tehničnimi pripomočki. Za vse to skrbi »Landesbauernschaft«, ki ne sme opravljati nikakih trgovskih poslov ali posredovanj. V Nemčiji je samo ena beseda, kateri se morajo vsi pokoravati in to je — red. Sleherni kmet mora obdelovati svojo grudo, ker to je največja dobrina, ki jo je podedoval.

Kmet dobiva danes dobre cene za svoje pridelke. Te cene so odrejene in stalne ter ne kolebajo po načelu ponudbe in povpraševanja. Ta stalnost je omogočila kmetu, da vsak čas lahko izračuna svoje dohodke in izdatke.

DANAŠNJA KNJIŽEVNOST ITD.

Sledečo izjavo o današnji književnosti in umetnosti je podal dr. Vladimir Maček:

»Povdaril sem v časopisju čudno dejstvo, da naši pesniki, književniki in umetniki s posebno vneto prikazujejo vedno samo ono, kar je temno ali neskladno. Oni smatrajo, da je to realizem, medtem ko mislim jaz, da se motijo. Vsaka slika namreč, ako hoče biti verna, mora imeti senčne in sončne strani. Kot bi pisatelj, ki bi opisoval samo lepe strani, bil daleč od realizma, tako je tudi daleč proč oni, ki opisuje življenje samo od temne in neskladne strani. Mislim, da bi morali naši književniki s tem bolj računati in bi po mojem mnenju — če že nočejo vzeti navdahnjenja za svoja dela iz duše hrvatskega kmetijskega naroda — morali se vzgledovati na starih vzorih, ki še do danes niso nadkriljeni, in ne na modernih, ki so čisto dvomljive vrednosti. Treba je le vzeti v roke Ozbornovo »Zgodovino umetnosti« in primerjati slike umetnikov iz 15., 16. in 17. stoletja z današnjimi modernimi mazarijami in vsakemu človeku, ki ima zdrav estetski okus, mora biti jasno, da gre za popolno dekadenco; mnogo boljše bi bilo, da ti moderni slikarji kopirajo stare, nego ustvarjajo nekaj novega, kar je slabše, od prejšnjega. Isto bi se moglo reči tudi o književnosti.«

KLIŠEJE
*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše*

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA DALMATINOVA 13

Denar naložite najbolje in najvarneje

pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št. 14.257. Brzjavni: „Kmetskidom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju večje stalne vloge po dogovoru — nove vloge ima stalno razpoložljive.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavecije, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.^{1/2},
in od 3.—4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.^{1/2} ure.

PODRUŽNICI:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,500.000.-

Denar naložite najbolje in najvarneje

pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št. 14.257. Brzjavni: „Kmetски dom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju večje stalne vloge po dogovoru — nove vloge ima stalno razpoložljive.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi vrednostnih papirjev ter kreditne v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnih od 8.—12.^{1/2},
in od 3.—4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.^{1/2} ure.

PODRUŽNICI:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,500.000.-